

Kommissionens meddelande om strategin DigitalJustice@2030

Justitiedepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 802 Celexnummer 52025DC0802

Meddelande från kommissionen till europaparlamentet, rådet,
europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt
regionkommittén – DigitalJustice@2030

Sammanfattning

Kommissionens meddelande om DigitalJustice@2030 är en övergripande strategi för att öka den digitala rättvisan i EU fram till 2030. Syftet med strategin är att stödja medlemsstaternas digitaliseringsarbete, till exempel genom insatser, verktyg och infrastruktur för digitalisering samt finansiering, och därigenom främja effektivisering av rättsväsendet och ökad ekonomisk tillväxt.

Strategin innehåller sju prioriteringar som kategoriseras enligt följande:

- 1 Kartläggning av utvecklingen vad gäller nationell digitalisering av rättsväsendet och utbyte av bästa praxis
- 2 It-verktygslåda för rättsväsendet
- 3 AI i rättssystemen
- 4 Ett europeiskt rättsligt dataområde
- 5 Videokonferenser
- 6 Finansiering
- 7 Ytterligare digitalisering av gränsöverskridande förfaranden i civil- och handelsrättsliga mål

Regeringen välkomnar strategin DigitalJustice@2030 och instämmer i att digitalisering, när det är möjligt och lämpligt, kan bidra till enklare tillgång till rättslig prövning, mer effektivisering och ett förbättrat rättsligt samarbete. Det är positivt att strategin belyser hur digitaliseringens möjligheter kan bidra till produktivitet och ökad konkurrenskraft, samt bekämpningen av den gränsöverskridande brottsligheten. Det är av stor vikt att såväl medlemsstaternas faktiska behov som grundläggande fri- och rättigheter och rättsstatens principer beaktas i det fortsatta arbetet.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I kommissionsordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer för kommissionens arbete under mandatperioden 2024–2029 står konkurrenskraft, välbefinnande och rättvisa i centrum.

Den 14 december 2022 antogs policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 av Europaparlamentet och rådet, med ambitionen att EU senast 2030 ska ha all viktig offentlig service tillgänglig på nätet.

Digitaliseringsförordningen antogs av Europaparlamentet och rådet den 13 december 2023 och gör digital kommunikation obligatorisk i 24 gränsöverskridande privat-, handels- och straffrättsliga förfaranden. Förordningen sätter också en rättslig ram på EU-nivå för användandet av videokonferenser vid förhandlingar.

Kommissionens meddelande om DigitalJustice@2030 presenterades i rådet den 9 december 2025.

1.2 Förslagets innehåll

Meddelandet innehåller sju för kommissionen prioriterade områden med 14 separata insatser. Prioriteringarna, med ambitioner som sträcker sig till 2030, kategoriseras på följande sätt:

1.2.1 Kartläggning av utvecklingen vad gäller nationell digitalisering av rättsväsendet och utbyte av bästa praxis

Det finns för närvarande ingen översikt över nationella digitaliseringsprojekt eller verktyg i medlemsstaterna, som alla har kommit olika långt med att digitalisera sina nationella rättssystem. Kommissionen menar att medlemsstaterna behöver samma eller likartade it-verktyg och datastandarder för att digitalisera metoder som är gemensamma för deras rättssystem, men att de kan ha svårt att hitta information om sådana ändamålsenliga lösningar som redan finns i andra medlemsstater. För att lösa detta har kommissionen, tillsammans med rådet, börjat kartlägga relevanta nationella initiativ och verktyg. I strategin är ambitionen en mer permanent mekanism i form av ett "levande arkiv" för att samla in information och utbyta bästa praxis på digitaliseringsområdet. Arkivet ska innehålla digitala verktyg, i synnerhet AI, som ska användas i rättsväsendet runtom i EU, och ska vara tillgängligt på den europeiska e-Juridikportalen senast i slutet av 2026. Kommissionen ska även på andra sätt underlätta utbyte av bästa praxis bland medlemsstaterna om digitala verktyg.

1.2.2 IT-verktygslåda för rättsväsendet

Kartläggningen av nationell digitalisering visar att medlemsstaterna har liknande behov och vill utveckla liknande lösningar. Flera medlemsstater har redan infört AI-verktyg som taligenkänning (transkribering), automatiserad innehållsbeskrivning eller stora språkmodeller för analys av domar

och utkast till rättsliga handlingar. I rådets slutsatser från december 2024 om användningen av artificiell intelligens på det rättsliga området uppmanas kommissionen att bistå medlemsstaterna med att skapa och driva en gemensam ”verktygslåda på det rättsliga området”. Mot den bakgrunden vill kommissionen ta fram en gemensam it-verktygslåda för rättsväsendet till slutet av 2026. Syftet är att tillhandahålla gemensamma it-verktyg och datastandarder som medlemsstaterna kan återanvända för att minska kostnader, undvika fragmentering och främja interoperabilitet i rättsväsendets digitalisering.

1.2.3 AI i rättssystemen

Enligt kommissionen har AI enorm potential på det rättsliga området och kan medföra avsevärda effektivitetsvinster. AI kan även minska eftersläpning men användningen medför också risker för de grundläggande rättigheterna. AI-förordningen kategoriserar bland annat viss användning av AI inom rättsväsendet som hög-riskanvändning, exempelvis när AI hjälper domstolar att tolka fakta och tillämpa lagstiftning. Rent administrativa uppgifter, som pseudonymisering av beslut, anses inte medföra hög risk. Kommissionen har åtagit sig att stödja medlemsstaterna vid genomförandet av AI-förordningen genom att ta fram vägledningar om förbjudna AI-metoder och hög risk-system. Dessa riktlinjer ska presenteras senast i februari 2026. Kommissionen överväger också

att ta fram särskilda riktlinjer för nationella myndigheters användande av AI-verktyg.

1.2.4 Ett europeiskt rättsligt dataområde

Kommissionen gör gällande att det finns många fördelar med att underlätta enkel tillgång till uppdaterad tillämplig lagstiftning och rättspraxis för rättstillämpare, bland annat att stärka allmänhetens förtroende. Gemensamma standarder, som ELI och ECLI, för rättspraxis är avgörande för att uppgifterna ska vara maskinläsbara och interoperabla och därmed bland annat skapa bättre förutsättningar för AI-utveckling. Dessa standarder förutsätter emellertid att alla relevanta handlingar är korrekt identifierade, maskinläsbara, sökbara och försedda med relevant metadata.

ELI-standarderna används i dag av 19 medlemsstater och ECLI har införts delvis i 21 medlemsstater. Senast 2030 vill kommissionen säkerställa att all rättspraxis i samtliga medlemsstater tilldelas en ECLI-kod, och att varje föreskrift i medlemsstaterna tilldelas en ELI-kod. Kommissionen bistår därför medlemsstaterna på olika sätt, bland annat genom EU-finansiering inom ramen för instrumentet för tekniskt stöd (TSI) och tekniskt bistånd.

Kommissionen har i sin strategi för en dataunion som presenterades hösten 2025 aviserat sina planer på att 2026 utöka listan över värdefulla dataset i direktivet om öppna data, antaget 2019. Listan ska även omfatta rättsliga uppgifter, som i så fall ska

göras fritt tillgängliga i maskinläsbart format via ett standardiserat programmeringsgränssnitt. Kommissionen avser även att stödja utvecklingen av teknik och programvara för att tillhandahålla juridiska tjänster, s.k. legal tech-program, som syftar till att göra juridiska och rättsliga uppgifter mer tillgängliga och återanvändbara.

1.2.5 Videokonferenser

Kommissionen beskriver att pandemin visade att videokonferenser är avgörande för att rättskipningen ska fungera, särskilt i gränsöverskridande förfaranden. Digitaliseringsförordningen ger nu rättslig grund för användning av videokonferenser i civil- och handelsrättsliga förfaranden, samt vid förfaranden med straffrättsligt samarbete. Regler för misstänkta och tilltalades medverkan på distans saknas dock fortfarande, vilket kommissionen bedömer leder till höga kostnader och praktiska hinder. För brottsoffer föreslår kommissionen i direktivet om brottsoffers rättigheter, som fortfarande förhandlas, att införa en bestämmelse som ska göra det lättare för brottsoffer bosatta utomlands att medverka i straffrättsliga förfaranden genom videokonferens. Det finns dock praktiska utmaningar och bristande interoperabilitet att ta itu med, såsom att medlemsstaterna ofta använder olika videokonferensplattformar.

Kommissionen vill till utgången av 2027 ta fram rekommenderade, frivilliga och gemensamma tekniska krav för videokonferenser

inom EU, samt ha undersökt genomförbarheten av och kostnaderna för olika alternativ för att lösa interoperabilitetsproblem vid gränsöverskridande videokonferenser. Utöver det vill kommissionen, inom ramen för en översyn av den europeiska utredningsordern, eftersträva att möjliggöra misstänkta och tilltalades medverkan i straffrättsliga förhandlingar via videokonferens, med nödvändiga rättssäkerhetsgarantier.

1.2.6 Finansiering

Enligt kommissionen har digitaliseringen redan medfört stora besparingar för nationella rättsliga myndigheter. Kommissionen menar att investering i vidare digitalisering kommer att medföra ökad produktivitet och göra de nationella rättssystemen mer effektiva, vilket får en positiv inverkan på den ekonomiska tillväxten. Inom nästa fleråriga budgetram (MFF) är syftet att göra EU-budgeten enklare och mer flexibel. Detta skulle göra det möjligt att justera finansieringen i takt med nya prioriteringar och ny teknisk utveckling. Sådan teknisk utveckling kan väntas leda till produktivitetsökningar och minskade kostnader.

Nästa långtidsbudget ska ge stöd till digitaliseringen av rättssystemen på nationell nivå och EU-nivå på grundval av två pelare.

Den första pelaren utgår från att digitaliserade rättssystem är mer effektiva och motståndskraftiga. Därför kan medlemsstaterna använda sina nationella och regionala partnerskapsplaner för att finansiera digitaliseringen av de nationella rättssystemen, samt för att uppnå målen i policyprogrammet för det digitala decenniet.

Den andra pelaren är förslaget till ett nytt program för rättsliga frågor som är tänkt att bidra till utvecklingen av mer effektiva, inkluderande och motståndskraftiga nationella rättsväsenden, vilket även innefattar stöd till digitalisering av rättsväsendet.

1.2.7 Ytterligare digitalisering av gränsöverskridande förfaranden i civil- och handelsrättsliga mål

Digitaliseringsförordningen kommer inte att möjliggöra helt digitala gränsöverskridande rättsliga förfaranden (exempelvis domstolsärenden) från början till slut. Vissa steg, som begäran av distansförhandlingar eller framläggande av skriftlig bevisning via den europeiska elektroniska åtkomstpunkten omfattas inte av förordningen. Den gör det inte heller möjligt för företag att driva in en bestridd skuld från ett annat företag i domstol på helt digital väg om fordrans värde överstiger 5 000 euro. Ett sätt att ytterligare digitalisera gränsöverskridande förfaranden skulle kunna vara att utöka den europeiska elektroniska åtkomstpunkten (EEAP) till alla civil- och handelsrättsliga mål med gränsöverskridande konsekvenser. Kommissionen ska senast 2028 ha analyserat effekterna av en möjlig vidare digitalisering av gränsöverskridande

förfaranden i civil- och handelsrättsliga mål, utöver vad som omfattas av digitaliseringsförordningen. Kommissionen ska också utveckla den europeiska elektroniska åtkomstpunkten så att den kan utökas till samtliga civil- och handelsrättsliga mål med gränsöverskridande konsekvenser.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

För närvarande inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning. Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de presenterats.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

De budgetära konsekvenserna är ännu inte kända. Enligt kommissionen kan utveckling av nationella system och strukturreformer samt gränsöverskridande digitaliseringsinitiativ få EU-finansiering från Instrumentet för tekniskt stöd (TSI), programmet för rättsliga frågor, Faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) och programmet för ett digitalt Europa.

Förslag som kan leda till eventuella kostnader för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar i huvudsak meddelandet om strategin DigitalJustice@2030 och instämmer i att digitalisering, när det är möjligt och lämpligt, kan bidra till att underlätta tillgången till rättslig prövning, effektivisering och ett förbättrat rättsligt samarbete. Det är positivt att strategin belyser hur digitaliseringens möjligheter kan användas samtidigt som lämpliga skyddsåtgärder tillämpas. Kommissionens prioritering av konkurrenskraft, utveckling av AI, samt bekämpning av gränsöverskridande brottslighet välkomnas. Det är av stor vikt att såväl behovs- och effektivitetsaspekter som grundläggande fri- och rättigheter och rättsstatens principer beaktas i det fortsatta arbetet. Den väntade tekniska utvecklingen bör leda till produktivitetsökningar och minskade kostnader.

Inriktningen på kommissionens förslag överensstämmer i stora delar med Sveriges prioriteringar. I Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030 som presenterades den 28 maj 2025 fastställs målet för förvaltningens digitalisering som en offentlig förvaltning som förenklar och bidrar till minskad administration genom användarvänliga, säkra och trygga digitala tjänster som effektiviseras med hjälp av AI- och datadriven utveckling. Det är dock viktigt att åtgärderna blir väl avvägda och utformas med respekt för medlemsstaternas frihet att organisera sin offentliga

förvaltning och att utforma nationell lagstiftning, bland annat på området för ett europeiskt rättsligt dataområde.

Regeringen kommer att återkomma till riksdagen avseende enskilda initiativ allteftersom de presenteras.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Majoriteten av medlemsstaterna har inför framtagandet av kommissionens strategi framfört ståndpunkten att den inte borde innehålla nya lagstiftningsinitiativ.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Ej tillämpligt.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en strategi som informerar om kommande politiska åtgärder.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Rubriken är inte tillämplig. Meddelandet avser en strategi som informerar om kommande politiska åtgärder och innehåller inga förslag till lagstiftningsakter.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens meddelande väntas bland annat diskuteras i rådsarbetsgruppen för e-Juridik.

4.2 Fackuttryck och termer

e-juridikportalen = en öppen webbplats för information om medlemsstaternas och EU:s rättssystem och rättsliga förfaranden.

EEAP = europeisk elektronisk åtkomstpunkt för elektronisk kommunikation mellan fysiska och juridiska personer eller deras företrädare, samt behöriga myndigheter i medlemsstater

ELI = European Legislation Identifier. En europeisk gemensam standard för föreskrifter som tilldelas en ELI-kod för att göras maskinläsbara och interoperabla.

ECLI = European Case Law Identifier. En europeisk gemensam standard för rättspraxis som tilldelas en ECLI-kod för

att göras maskinläsbara och
interoperabla.